

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152. maddesinin 1. fıkrasında, “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır” hükmüne; 3. fıkrasında ise, “Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır” kuralına yer verilmiştir.

Bakılan davada, dava konusu işlemin, Kırıkkale Polis Meslek Yüksek Okulu'nda aday teknisyen yardımcısı olarak görev yapan davacının almış olduğu disiplin cezası nedeniyle memuriyetten ilişkisinin kesilmesine ilişkin olması nedeniyle, davada Mahkememiz açısından uygulanacak “kanun hükmü”nün, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 57. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “Adaylık süresi içinde disiplin cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir” hükmü olduğu sonucuna varılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 54. maddesinde, “Sınavlarda başarılı olanlardan Devlet memurluğuna girmek isteyenler başarı listesindeki sıraya ve 47. maddeye maddeye göre ilan edilen kadro sayısı kadar, kurumlarınca memur adayı olarak atanırlar. Aday olarak atanmış Devlet memurunun adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan çok olamaz ve bu süre içinde aday memurun başka kurumlara nakli yapılamaz” hükmü; 56. maddesinde, “Adaylık süresi içinde temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin her birinde başarısız olanlarla adaylık süresi içinde hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmıyacak durumları, göreve devamsızlıkları tespit edilenlerin disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir. İlişkileri kesilenler ilgili kurumlarca derhal Devlet Personel Başkanlığına bildirilir” hükmü ile 58. maddesinde, “Adaylık devresi içinde eğitimde başarılı olan adaylar disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile onay tarihinden geçerli olmak üzere asli memurluğa atanırlar. Asli memurluğa geçme tarihi adaylık süresinin sonunu geçemez” hükümleri yer almaktayken; 57. maddesinde “Adaylık süresi içinde disiplin cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir. İlişkileri kesilenler ilgili kurumlarca derhal Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Adaylık devresi içinde veya sonunda, 56 ncı ve bu madde hükümlerine göre ilişkileri kesilenler (sağlık nedenleri hariç) 3 yıl süre ile Devlet memurluğuna alınmazlar” düzenlemesi bulunmaktadır.

57. maddenin 1. fıkrasında yer alan söz konusu hüküm; 25/02/2011 tarih ve 27857 sayılı 1. Mük. sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 13/02/2011 tarih ve 6111 sayılı Kanunu'nun 117. maddesi ile, birinci fıkra da yer alan “Adaylardan en geç iki yıl içinde Devlet memuru olabilmeleri için olumlu sicil alamayanların sicil amirlerinin teklifi” ibaresinin “Adaylık süresi içinde disiplin cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi” olarak değiştirilmesi suretiyle getirilmiştir.

Diğer taraftan 657 sayılı Kanunun disiplin cezalarını düzenleyen 125. maddesinde; Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve

haller sayılmış; Uyarma cezası, memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesi; Kınama cezası, memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesi; Aylıktan kesme cezası, memurun, brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılması; Kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademedeki ilerlemesinin 1 - 3 yıl durdurulması; Devlet memurluğundan çıkarma cezası ise, bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarma olarak tanımlanmıştır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Cumhuriyetin Nitelikleri" başlıklı 2. maddesinde:

"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir" hükmü yer almaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında belirtildiği üzere; Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Yasa koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik", başvuru önlemin ulaşmak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik" başvuru önlemin ulaşmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve "orantılılık" ise başvuru önlem ve ulaşmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir.

Hukuk devletinin unsurlarından olan "ölçülülük ilkesi" nedeniyle Devlet, kural ihlali nedeniyle öngörülen yaptırım ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir denge kurmak zorundadır.

657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nda devlet memurluğuna ilk girişte aday memur olarak atanmanın öngörüldüğü ve bu sürecin başarıyla tamamlanması halinde asli memurluğa atanmanın söz konusu olabileceği görülmektedir. Adaylık döneminde memur adayının bir yandan denemesi, bir yandan da alacağı eğitimlerle yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Yasa'nın 55. maddesinde, aday memurun verilecek eğitimlerle ne şekilde yetiştirileceği düzenlenmekte olup; 56. maddede ise, eğitimler ve staj devreleri sonucunda başarısız olanların yanısıra, hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları ile göreve devamsızlıkları tespit edilenlerin ilişkilerinin kesileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla aday memurun denemesi ile ilgili olarak burada, adayın hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumunun bulunup bulunmadığı ile göreve devamlığı hususlarının kıstas olarak getirildiği anlaşılmaktadır.

Diğer yandan 657 sayılı Yasa'nın 125. maddesinde, Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller sayılmış; bu cezaların en ağırı olarak Devlet memurluğundan çıkarma cezası getirilmiştir.

İtiraz konusu kuralın; 6111 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle ve aynı Kanun değişikliğiyle memurlar hakkında sicil raporu doldurulmasından vazgeçilmesi nedeniyle, maddede yer alan sicildeki olumsuzluk kıstasının yerine getirildiği görülmektedir. Anılan madde hükmü, aday memurun, almış olduğu disiplin cezasının türüne veya ağırlığına bakılmaksızın ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurmaktadır.

İtiraza konu kural, gereklilik ilkesine göre değerlendirildiğinde; aday memurun denemesi süreciyle ilgili olarak 657 sayılı Yasa'nın 56. maddesinde düzenleme getirilmiş ve yaptırımı ilişkisinin kesilmesi olan durumlar ortaya konulmuştur. Ayrıca Yasa'nın 125. maddesinde yer alan disiplin cezalarının da, sayılan fiillerin işlenmesi halinde aday memura uygulanacağı muhakkak olup, dolayısıyla aday memurun uyarma cezasından devlet memurluğundan çıkarılmasına kadar yaptırımlarla karşılaşabileceği de bellidir. Hal böyle iken, Yasa'nın 56. maddesinde aday memurun ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğuran hal ve durumların zaten sayılmış olması, ayrıca aday memurun işlemiş olduğu bir fiili nedeniyle disiplin cezası yaptırımıyla karşılaşmasının yanında bir de memuriyetten ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurması karşısında, itiraza konu hükümde yer alan önlemin, ulaşmak istenen amaç yönünden gerekli bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Bunun yanında, itiraza konu kuralın, aday memurun adaylık sırasında alabileceği her türlü disiplin cezası sonrasında uygulanacağı görülmekte olup; uyarma, kınama gibi az kusurlu eylem ve fiillerin karşılığında uygulanacak olan disiplin cezalarının sonrasında da aday memurun ilişkisi kesilmesi gibi ağır bir yaptırıma meydan verilmesi nedeniyle, bu hüküm orantılılık ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

Bu durumda yukarıda aktarılan açıklamalar ışığı altında, itiraza konu Yasa hükmünün ölçülülük ilkesine ve bu bağlamda Anayasa'nın 2. maddesine uygun olmadığı ve iptali gerektiğinden başvuru zorunluluğu doğmuştur.

Açıklanan nedenlerle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 57. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Adaylık süresi içinde disiplin cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir" hükmünün, Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu kanaati ile iptalinin talep edilmesine, başvuru kararının aslıyla birlikte, dava dosyasındaki ilgili belgelerinin onaylı suretlerinin oluşturularak Anayasa Mahkemesi'ne sunulmasına, 09/01/2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."